

Milica D. Kosorić

ISTRAŽIVANJE HUMKE U BRATUNCU

Godine 1971. obavljani su radovi na istraživanju jedne humke koja leži u bašti bivšeg vlasnika Mustafe Buljubašića, u samome Bratuncu. Radovi na istraživanju humke imali su i zaštitni karakter s obzirom na to da se u ovome delu grada predviđaju građevinski radovi i prosecanje ulice¹).

Istražena humka je nepravilnog, kružnog oblika, sa razvučenim stranama ka jugu i zapadu. Na severnoj strani je dobrim delom uništena postavljanjem ograde od betonskih stubova. Jugoistočni deo humke takođe je uništen. Na ovome delu, prema podacima, nekada je bio ukopan trap. Dimenzije humke bile su: $R = 14 \times 14$ m, $H = 1,80$ m (Pl. 1).

Radovi su otpočeli podelom humke na četiri segmenta. Dobijeni stratigrafski podaci pružaju sledeću sliku: Ispod preoranog sloja humusa, na većoj površini javlja se sloj rastresite mrke, šljunkovite zemlje, koja na dubini od oko 1 m postaje nešto kompaktnija, sa crvenkastim primesama. Ovaj sloj postepeno prelazi u sloj tvrde gline, beličaste boje sa crvenkastim nijansama. Na dubini od 1,80 m je glina, tj. potpuna zdravica (Pl. IIa).

U nasipu humke, na dubini od 0,45 do oko 1,50 m, nailazilo se na razbacano kamenje, i to najviše oko centra humke. Na dubini od oko 1—1,20 m zapažena je pojava gari i fragmenata keramike u stanju raspadanja. Od nešto bolje očuvanih fragmenata je deo oboda i vrata suda (sl. 1). Nađeni fragmenti keramike, mada uopšte ne sadrže bitne elemente za preciznije datovanje, ipak po svojoj fakturi pripadaju praistorijskom periodu. U nasipu humke nađeno je i nekoliko primeraka kremenog oruđa. Međutim, pored konstatovane pojave kamenja a naročito pojave fragmenata keramike koji indiciraju na mogućnost datovanja humke u praistorijski period, ustanovljeno je da je ova humka služila kao nekropola i u kasnom srednjem veku. U toku radova nalazili su se skeletni grobovi, kojih je bilo ukupno 24 (Pl. II, b). Grobovi su ukopavani u sloj nasute šljunkovite zemlje na različitim dubinama, od 0,50 do 1 m. Jedan od otkrivenih grobova ležao je i na dubini od 1,18 m.

Izgled grobne jame nije se mogao ustanoviti, pošto je jama ukopavana u humku nasutu šljunkovitom zemljom a potom zatrpavana istom zemljom. Grobne konstrukcije, takođe, nisu konstatovane. Kosturi su većinom vrlo slabo očuvani. Verovatno su mnogi od njih

oštećeni i dugogodišnjom obradom zemljišta. S obzirom na to da u grobovima nisu dovoljno očuvani kosturi, to se i ne može fiksirati tačan položaj svih grobova. Ipak, se može reći da su pokojnici sahranjivani u ispruženom stavu, polagani na leđa sa glavom okrenutom zapadu. Većina grobova je bez priloga.

Grob 1. Ležao je na dubini od 0,60 m, istočno na 2 m od osovine S—J. Očuvani su delovi kostiju nogu.

Grob 2. Očuvana je samo lobanja koja je ležala na dubini od 0,61 m. Od groba 1 ležala je severno na 1,80 m.

Grob 3. Neznatni tragovi kostura i lobanje otkriveni su na dubini od 0,59 m. Ležali su severozapadno od groba 1, na udaljenosti od oko 1 m.

Grob 4. Ležao je južno od groba 3, na udaljenosti od 1,90 m na dubini od 0,80 m. Pored lobanje i delova kostiju noge, nađene su i raspadnute kosti grudnoga koša.

Grob 5. Ležao je od centra na 4,20 m severno, na dubini od 0,88 m. Pored lobanje, očuvane su i kosti nogu. Ostali delovi kostura su u trošnom stanju. Dužina očuvanog kostura je 1,60 m. Orijentacija I—Z. Ispod lobanje ležalo je malo bronzano dugme.

Grob 6. Ležao je na dubini od 0,75 m. Pored lobanje, očuvani su neznatni delovi kostiju ruku i nogu.

Grob 7. Od kostura je sačuvana samo lobanja i neznatni tragovi kostiju. Ležala je na dubini od 0,64 m. Kod lobanje nađeno je jedno celo i jedno fragmentovano bronzano dugme.

Grob 8. Ležao je severozapadno od groba 7, na dubini od 0,73 m. Pored ostataka kostiju lobanje otkrivena su četiri mala bronzana dugmeta.

Grob 9 i grob 10 otkriveni su u jugozapadnom delu humke. I u jednom i u drugom grobu očuvane su samo lobanje. Dubina: 0,73 i 0,74 m.

Grob 11. Isti je kao i prethodni grobovi. Pored kostiju lobanje otkriveno je jedno očuvano i tri fragmentovana bronzana dugmeta. Dubina 0,53 m.

Grobovi 12, 13 i 14 leže u južnom delu humke. Nađeni su trošni ostaci skeleta i nešto bolje očuvani delovi lobanja. Dubine: 0,53 m, 0,60 m, 0,60 m.

Grob 15. Ležao je severno od centra humke, na dubini od 0,90 m. Pored lobanje, otkriveni su delovi kostiju ruke i kostiju noge.

Grob 16. Ležao je na dubini od 0,62 m. Od kostura je bolje očuvana lobanja, pored koje su otkrivena četiri mala bronzana dugmeta.

Grob 17. Ležao je na dubini od 0,62 m. Kostur je bolje očuvan.

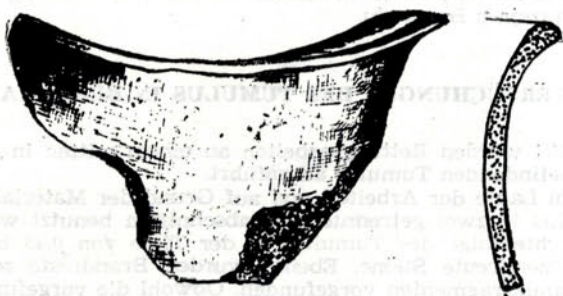
Grob 18. Imao je samo očuvan u lobanju koja je ležala na dubini od 0,54 m.

Grob 19. Ležao je u severnom delu humke, na samoj periferiji. Orijehtacija I—Z, sa licem okrenutim istoku. Pored delova lobanje, otkriveni su i delovi grudnoga koša kao i delovi kostiju od ruku i nogu. Dužina očuvanog dela kostura je 2 m. Dubina: 1,18 m. Pokraj kostiju lobanje otkrivena su dva mala srebrna dugmeta.

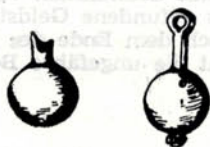
Grob 20. Na dubini od 0,69 m nađeni su neznatni ostaci kostura. Pored ostataka kostiju lobanje otkrivena su dva bronzana dugmeta.

Grobovi 21, 22, 23 i 24 su velikim delom uništeni. Ležali su na dubini od 0,90 do 1 m. Očuvani su delovi kostiju lobanje. U grobu 23 je pored kostiju lobanje, u delu vilice, nađen oštećeni novčić. Dubina: 1 m.

Otkriveni grobovi sa svojim malobrojnim prilozima ne pružaju mogućnost za pouzdano njihovo datovanje. Nađeni primerci bronzane i srebrne dugmadi loptastog su oblika. Na očuvanim primercima nalazi se petlja a sa strane po jedna rupica. Srebrna dugmadi su dobro očuvana. Ukrašena su granulacijom. Po sredini ove dugmadi ide slabo vidljiv, plitak urez. Dimenzija su: H. 1,7 cm, R. 0,6 cm (sl. 2). Na primercima dugmadi iz groba 8 zapažaju se i tragovi pozlate. Nađeni primerci dugmadi ne mogu se precizno datovati s obzirom na to da predstavljaju oblike koji su veoma dugo u upotrebi.

Sl. 1.

Sl. 2.

Dugmad ovoga tipa poznata su i sa drugih nalazišta²⁾. Novčić iz groba 23 je dubrovački dinar, koji po svojoj karakteristici pripada kraju 14. i početku 15. veka³⁾, a koji istovremeno omogućuje i približno datovanje otkrivenih grobova.

Razmatrajući dobivene rezultate sa istraživanja dolazimo do zaključka da je humka u Bratuncu korišćena u dva odvojena vremenska perioda. Prvobitna humka je podignuta u praistorijskom periodu. Kasnijom nivelacijom i ukopavanjem grobova je uništena i služila je kao nekropola u kasnom srednjem veku.

NAPOMENE:

1. Radove obavila ekipa Muzeja istočne Bosne u Tuzli u sledećem sastavu: Milica Kosorić, viši kustos, Đordina Gabričević, viši konzervator i Ljubinko Grujić, student arheologije.
2. M. ČOROVIĆ—LJUBINKOVIĆ, Zbornik radova Narodnog Muzeja, 1959, str. 153.
3. N. MILETIĆ, Glasnik Zemaljskog Muzeja, Sarajevo, 1956, 9; S. BEŠLAGIĆ, Grborezi, Sarajevo, 1964, 180.
4. Prema ljubaznom saopštenju drugarice Dobrile Popović-Gaj, višeg kustosa Narodnog muzeja u Beogradu.

UNTERSUCHUNGEN DES TUMULUS IN BRATUNAC

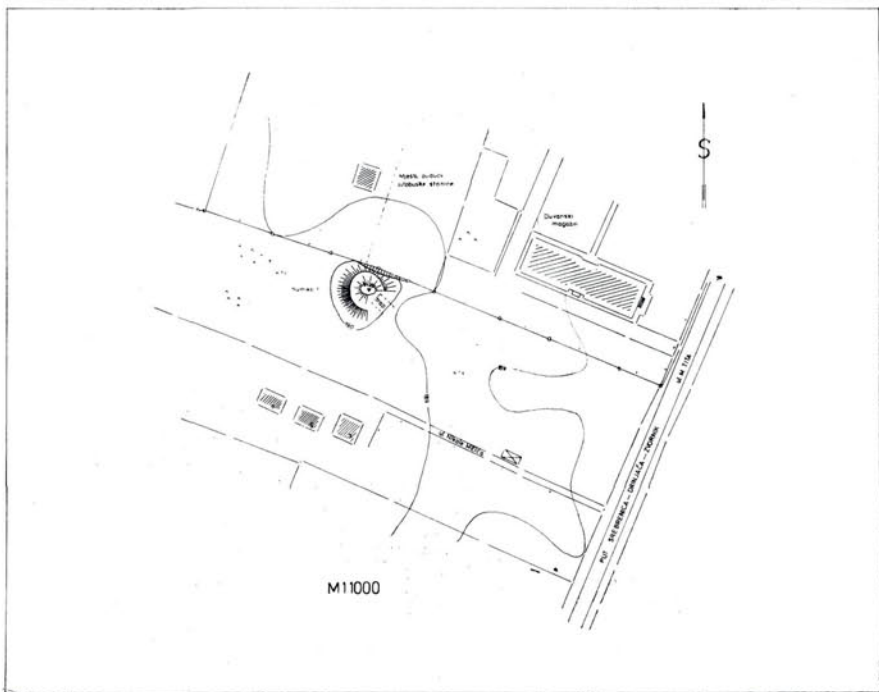
Im Jahre 1971 wurden Rettungsarbeiten an einem mitten in der Ortschaft Bratunac sich befindenden Tumulus ausgeführt.

Es wurde im Laufe der Arbeiten und auf Grund der Materials konstatiert, dass der Tumulus in zwei getrennten Zeitabschnitten benutzt wurde.

In der Schichtenfolge des Tumulus, in der Tiefe von 0,45 bis 1,50 Meter stiess man auf zerstreute Steine. Ebenso wurden Brandreste sowie einzelne Funde von Keramikfragmenten vorgefunden. Obwohl die vorgefundenen Keramikfragmente nicht die eigentlichen Elemente für die Bestimmung einer präzisen Entstehungszeit enthalten, gehören sie ihrer Faktur nach doch der Vorgeschichte. Im Laufe der Arbeiten wurden im Tumulus auch 24 Skelettgräber entdeckt. Die Gräber wurden in der Tiefe von 0,50 — 1 — 1,80 Meter in der mit Kies aufgeschütteten Erdschicht vergraben. Es wurden unvollständige Skelette der Verstorbenen angetroffen. Die Gräber sind arm an Beiräten. Vom Inventar wurden Bronzeknöpfe (Grab 5, 7, 8, 11, 20) und zwei silberne Knöpfe (Grab 19) vorgefunden. Die gefundenen Knöpfe sind kugelförmig mit einer Öse. Die silbernen Knöpfe sind mit Granulation verziert. Im Grabe 23 wurde ein Münzfragment entdeckt. Das gefundene Geldstück ist ein Ragusaner Denar der seinen Eigenschaften nach dem Ende des XIV. und Anfang des XV. Jahrhunderts angehört und somit die ungefähre Begrabungszeit verrät.

SITUACIONI PLAN LOKALITETA VOĆNJAK BIJE JUBAŠICA
BRATUNAC

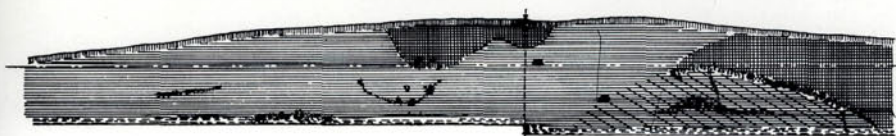
K O BRATUNAC

19 6 1971 god.

DRŽAVNI GEODETSKI KADASTAR

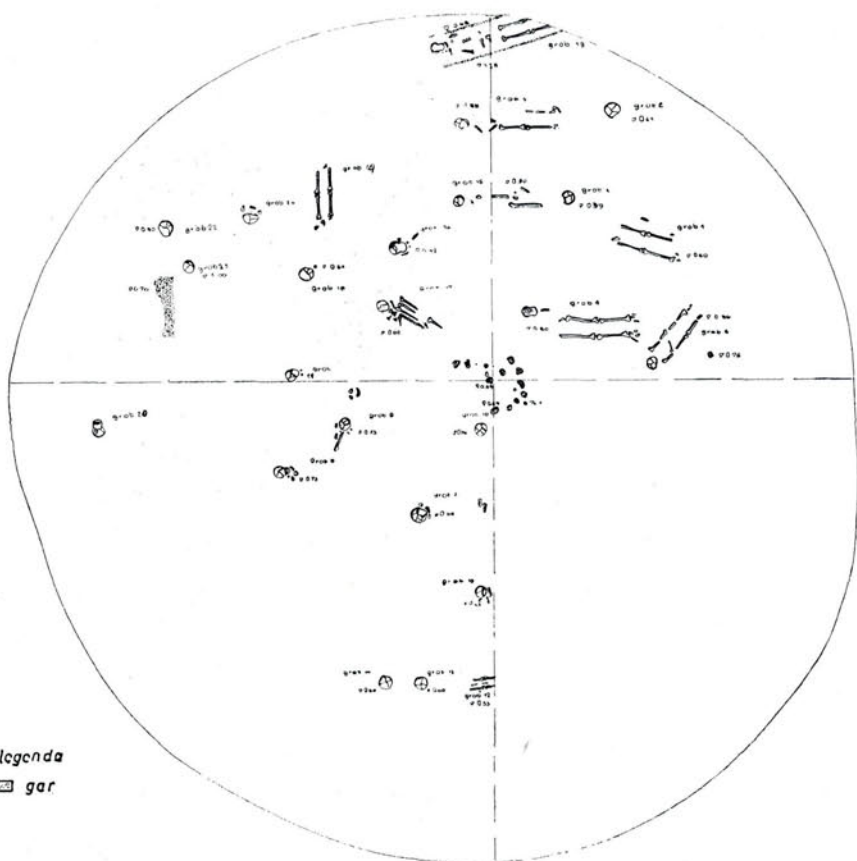
Plan I — situacioni plan humke u Bratuncu

legenda:

- humus
- zemlja sa šjunksom
- zemlja braon boje
- zemlja svetlije braon boje
- gar
- zemlja sa crvenkastim mrljama
- tragovi keramike
- kamen
- zdravica

Plan Iib, Bratunac, osnova humke I

legenda

 gar

Plan Iia, Bratunac, humka I